

PROTOKOLL

Tallinn

21. mai 2025 nr 1-2/25/8

Projekti „Maa- ja mullakasutuse juhtimissüsteem mullastiku teenuste efektiivseks ja jätkusuutlikuks kasutamiseks, elurikkuse kaitseks ja kliimamõju vähendamiseks. Uurimisprogramm“ juhtrühma 05.05.25 kohtumise protokoll

Algus kell 15.30, lõpp kell 16.45

Toimumise koht: Kliimaministeerium ja Microsoft Teams

Juhatas *Antti Tooming*

Protokollis *Madli Linder*

Kohapeal osalesid *Taimar Ala, Veronika Ilsjan, Timo Kark, Vello Kima, Madli Linder, Tiit Oidjärv, Kristi Parro, Madis Pärtel, Katrin Rannik, Aire Rihe, Liis Sipelgas, Antti Tooming.*

Veebis osalesid *Raili Allmäe, Helve Hunt, Marju Keis, Kerli Kirsimaa, Janika Laht, Eike Lepmets, Martin Maddison, Sandra Salom, Ivan Sergejev, Reeli Sildnik, Kati Tamtik, Krisela Uussaar, külalisesineja Evelin Jürgenson*

Puudusid juhtrühma liikmed *Marko Arula ja Laura Remmelgas* ning lisaks kutsututest *Taimo Aasma, Harry Kuivkaev, Andres Levald, Reena Osolin, Argo Peepson, Karin Radiko, Anna Semjonova, Kätlin Viik.*

Päevakord

1. Juhtrühma uue koosseisu tervitus ning ülevaade nii projektist tervikuna kui ka detailsemalt tegevuste kaupa.
2. Esitlus maa- ja mullakasutuse, sh maahõive ülevaatetöö teemal ja arutelu.
3. Projekti järgmised tegevused ja arutelu.
4. Muud teemad.

Protokolli lisad:

Lisa 1: projekti ülevaate slaidid.

Lisa 2: maa- ja mullakasutuse, sh maahõive ülevaatetöö slaidid.

Lisa 3: kasvuhoonegaaside (KHG) ploki tegevuste slaidid.

1. Ülevaade projektist tervikuna

Kuulati: Madli (KAUR, TA projekti juht) tegi ülevaate projektist tervikuna nii projektist tervikuna kui ka detailsemalt tegevuste kaupa, samuti juhtrühma uuest koosseisust (kinnitatud koos töökorra muudetud versiooniga KAURi direktori käskkirjaga 2.05.25) ja lühidalt juhtrühma ülesannetest. Detailsemalt vt slaididelt protokolli lisas 1.

Otsustati: info võeti teadmiseks.

2. Maa- ja mullakasutuse, sh maahõive ülevaattetöö tulemused

Kuulati:

Evelin Jürgenson (Eesti Maaülikool, teadlaste töögrupi juht) tutvustas 30.04.25 tellijale esitatud ülevaattetöö lõpparuande peamisi märkamisi. Täpsem sisu on toodud slaididel protokolli lisas 2.

Arutati:

- Aruanne annab sissevaate ja aluse edasiste maakasutuse juhtimissüsteemi tööde osas prioriteetide seadmiseks, sh maahõivehierarhia loomiseks, sh maahõive- ja maakasutushierarhiaga seonduvate konkreetsete teemade sisustamiseks, nagu *brownfieldide* kaardistamine ja looduse taastamise ruumilised vajadused-võimalused;
- arutati maakasutuse kooskasutuse, konkurentide ja toetajate skeemi abil eri maakasutuse (nt metsa- ja põllumaa) koos- ja vastastikmõjude tõlgendamise võimaluste üle ja mis on peamised väljakutsed. Arutelu märgiti ära andmevajadus ja andmete kättesaadavus, nt missuguste registrite või teiste andmeallikate kaudu oleks võimalik maakasutusele ruumiliselt konkureerivatest või kooskasutust võimaldavatest tegevustest ülevaade saada, et rakendada ka maahõivehierarhia ja maakasutusehierarhia printsiipe võimalikult madalal otsustustasandil. Samuti, missugused on selleks vajalikud andmekoosseisud. Uuriti, kas antud töös on juba detailselt kirjeldatud või millal kirjeldatakse sellised detailsed andmekoosseisud. Detailsed andmekoosseisud kirjeldatakse pigem järgmiste põhjalike tööde raames. Teise peamise väljakutsena toodi esile õiguslikud alused maakasutuse suunamiseks – mis tasandi regulatsioon, kes on otsustaja, kuidas jõuab rakendamine maakasutajani jpm. Selles kontekstis lisatakse jätkutegevustesse ka juriidilised küsimused, milleks ongi juba TA projekti raames läbi viidud ka õigusliku nõustamisteenuse raamlepingu hange;
- aruandes on toodud teadlaste soovitus luua süsteemne ja hallatud andmebaas riigi poolt tellitud uuringute. Liis: kas ETIS ei kata neid vajadusi? Evelin: ETISesse sisestatakse, mida teadlased teevad, kuid sealsed otsinguvõimalused on piiratud. Palju on vaja lisatööd, et õiged asjad välja tuleks ja selle funktsionaalsusel on teine eesmärk;
- koostöö üleriigilise planeeringu (ÜRP) protsessiga. Madli, Vello: koostöö ongi olnud tihe just Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) ÜRP tiimiga. Tiit: ÜRP eesmärkides on maahõive vähendamise eesmärk sees. Üks on maahõive- ja teine maakasutusehierarhia. Siin selgub väärtuslik ÜRP jaoks ja jõuab ka osaliselt ÜRP kaudu „põllule“.
- Ivan: kas kuidagi puudutakse uuringus ka maaomandi temaatikat ja arendussurvet? Kui nt põllule tahetakse detailplaneeringuga elamuarendust, siis kas see töö pakub mingeid tööriistaid, et mida sel puhul teha? Eestis on omandikaitse teatavasti väga tugev. Planeeringud peaks olema instrument, millega seda probleemi reguleerida, kuid kohalikel omavalitsustel (KOV) jääb praktikas tihti jõust puudu, et maaomaniku arendushuvidele vastu seista. Evelin: teema on sisse toodud ja mh sellega, et KOVide võimekust peaks parendama, et nad keskenduks nendele eesmärkidele, kuhu suunduda vaja. Teema on mitmetahuline. Kui KOVil pole näidikut, mõõdikut, siis on raske öelda, kas omavalitsus liigub õiges suunas või ei. KOVil peab tekkima vajadus selliste mõõdikute järgimise järgi. Aga kõrval peavad olema ka kompensatsioonimotivatsioonimeetmed. Tiit: maahõivega on sarnane olukord nagu muude valdkondadega – riigil on eesmärgid, KOVil pole. Riigi tasandil saame suunata, aga instrument on väga pehme. Seega ainult planeeringulisest maailmast ei piisa, ja nagunii palju maakasutusotsuseid tehakse väljaspool planeeringuid. Planeerimine pole võluvahend, mis selle lahendab. Kuskil seaduses peaks olema konkreetne maahõivepiirang. Võib olla isegi deklaratiivne.

Otsustati: info võeti teadmiseks. Ka juhtrühmale on 5.05.25 edastatud lõpparuande materjalid lugemiseks ja kommenteerimiseks tähtajaga 19.05.25.

3. Projekti järgmised tegevused ja arutelu

3.1. KHG uuringute ja seotud tegevuste seis

Kuulati:

Janika (KAUR, LULUCF koordinaator, KHG valdkonna juht TA projektis) tutvustas töös olevaid ning planeeritavaid KHG arendusi (edasised plaanid pole eelmise TA juhtrühma kohtumisega võrreldes muutunud) ning 2025. a algusest loodud LULUCF koordinaatori ametikoha ning käivitunud LULUCF juhtkomisjoni ülesandeid ja tegevusi (täpsemaid detaile vt slaididelt lisas 3).

Arutati:

Antti: kuidas on plaanitud LULUCF juhtkomisjoni ja siinse TA projekti juhtrühma tööjaotus arenduste käivitamise ja elluviimise osas? Janika: LULUCF juhtkomisjon vaatab terviklikult, mida on vaja KHG inventuuri raames teha. Siis saame võtta LULUCF komisjonis paika pandud prioriteetsete arenduste nimekirja ja siin valida, mis toetab TA projekti ja mida oleksime valmis rahastama. TA projektist tellitavate arenduste lähteülesanded, kooskõlastamised ja kinnitamised tuleks otsustamisele siia juhtrühma. 15.04.25 LULUCF juhtkomisjoni 1. kohtumisel veel täpset prioriteetsete arenduste nimekirja kokku ei lepitud, töö jätkub järgmisel kohtumisel.

Liis: kuidas tagada, et arenduste seas eraldi töödena tehtavad nn maskid (n-ö eri maakasutuste kaardikihid) saab pärast kokku panna nii, et nad ei kattuks?

Janika: eri maakasutuste maskide metoodika on erinev, st neid saab eraldi teostada, aga peab tagama, et eri maskide loomise projektide juhtkomisjonid suunaks tööd nii, et maskid omavahel kokku klapiks.

Otsustati: info võeti teadmiseks.

3.2. *Brownfieldid* – ettepanek uuringu lähteülesande koostamiseks

Kuulati:

Tiit ja Madli tutvustasid ideed TA projekti raames kaardistada üleriigiliselt nn *brownfieldid*. *Brownfieldide* üks võimalik definitsioon: inimkasutuses olnud alad, mis võivad olla saastatud vm mõttes degradeerunud, kuid millel on potentsiaal need uuesti inimkasutusse võtta. *Brownfieldide* paiknemise ruumilist infot oleks vaja mitmes poliitikavaldkonnas, huvi nende kaardistuse vastu on suur. Seotud on see mh riigis tööstusaladeks sobilike alade otsimisega, üleriigilise planeeringu vajadustega, maahõivehierarhia loomisega (tegemist on ühe konkreetse astmega maahõivehierarhias), aga ka tuleviku vaates looduse taastamise jpt teemadega. Arutelud ja teatud eeltööd vastava kaardistuse tegemiseks on juba ka käimas MKMi, KLIMi ja KAURI koostöös, kuid põhjalikum kaardistus oleks otstarbekas teaduspõhistel alustel ekspertidelt sisse tellida.

Otsustati: *brownfieldide* kaardistamise tööga minnakse TA projektis edasi. Juhtrühmale esitatakse järgmiseks korraks vastav MKMi, KLIMi ja KAURI koostöös koostatud lähteülesanne.

4. Muud teemad

- 4.1. **Arutati ja otsustati:** juhtrühma järgmise kohtumise vajadust hinnatakse jooksvalt, vajadusel toimub järgmine koosolek enne suve kas hübriidsena või elektrooniliselt. Juhtrühma senine formaat sobib ja toimib hästi.
- 4.2. **RITA+** osas lisainfo (varasemalt tutvustatud RITA+ taotlus on temaatiliselt seotud TA projektiga) Raililt: RITA programmis toimus muutus. Taotlema tuleb minna juba lähteülesandega ehk et sügiseseks taotlusvooruks oodatakse juba lähteülesannet. Info võeti juhtrühma poolt teadmiseks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Antti Tooming
elurikkuse ja keskkonnakaitse asekanstler

(allkirjastatud digitaalselt)

Madli Linder